

"הפרי האסור" לאהוד בן עזר

אהוד בן עזר

סיפורים

הוצ' אהיאספ, 1977 214 עמ'

הפרי האסור של אהוד בן עזר, מחבר הרומאנים, המהצבה, "אני שני סדום", לא לגיבורים המלחמה" וספר הראיונות, אין שאננים בציון) הוא קובץ של שלושים אחד סיפורים ויש וישויר אהל החותם את הספר. סיפורים שנחברו במרוצת שש-עשרה שנות כתיבה, המחבר הוא דמות ידועה וסגנונה בקרית ספר שלמה סגנונית לזכות ולחובה. לא לפני מחבל המבקר בן עזר בסופר שבו, ואיש הרוח, הנוקט עמדה בשאלות חברה ופוליטיקה, מוצא את בנותיו של בעיסוקו העיצורתי והביקורתי של בן עזר אבל אם נזקקנו לעדות נרמפת שהוא ראשית כל סיפר, תרי בא הקובץ שלפנינו ומעיד על כך כי שלושים ואחד עדים, בכך עדיין לא טענתו סיפוריו כולם עשויים ללא רבב. שאינן ולושה ואף כשילון, פה ישם, אך לפנינו ספר הכתוב ביד אמן, ספר כן, הושפני.

ניתן לחלק חלקו של סיפורי הקובץ לשלוש הטיבות: סיפורי ילדות, סיפורים שגיבורם הוא אורי בן עזר. אלה סיפורים הייצורים מיתולוגיית ילדות פרטית, ריוויים אותה וסימנים לוקאליים, ויצציהם (הטובים שבהם) להעביר לקורא את רוח הפרדסים עם תפארת רה קסומה ולתאורו של יעד, שהן יסורים גדולים, אשר שכתנום לא בשל פחיתותו אלא תודות לזמן הימיא. כתיבתו של בן עזר כנה, הושפנית, עלה הושפנית יתר על המידה, ודייקנית. תיאורי התבגרי יצות על מעשי הלווי שלמה המלך המיני — כאשר אינם גולשים ליטורליים הדיממדי — מצליחים ליצא ממסגרת המקרה הקונקרטי וליהפך סמל, שקל להזדהות עמו.

אף כל סיפורי הילדות מתמקדים בלבטי ההתבגרות של אורי, גיבור דם יש מוח, שמעורבים תמונה צבאית, רוח געשועים ועולם שוקע, כמישי כאד וקונקרטי (הקונקרטי שבתיאור המצבים שומרת על היסופר מפני הניסולגיה הבלבולית). לא כל הסיפורים בחטיבה זו עוסקים בגיבור אחד ולדוגמא אציין את היסופר היפה, שהוא מעין אגדה — מוגטרו מגידעיתדות.

פירת ארץ ישראל שלפני מלחמת השחרור העולה מסיפורים אלה היא נטולת מאבקי המחלוקת, היא נטולת היירוניות. עלה הורגנו כל כך

העורך בנימין תמוז

בקראינו סיפורים של התקופה היא בן עזר מעלה הווי של איכרים, שיכ בה סיפוריות שלא זכתה עד כה לטיפול נאות בספרותנו.

החטיבה העולה הם סיפורי של אורי בן עזר הבוגר, הסופר המבטי על הווי עתים בצעירות, עתים בגיע גיעים לילדותו, הלוטית, האמצעי הבדוק של סיפורים רבים, משמשים גם את בן עזר ולא פעם הופכים לי חלק השוב, אם לא החשוב ביותר של היצירה כולה, כמו ב, טוני — או הלוטית ימי הניער" (154). גם ב, סיפורים אלה, כמו בכל כתיבתו, תריפה הנימה האוטוביוגרפית, אבל הגיבורה האמיתית של הסיפורים היא הבדידות, התחושה של, לא טוב היות האדם לבדו" בוקעת כמעט כי כל סיפור, אך גם הוודאות שהוא לבדו בין מה ובה היא בלתי מעוררת, ערת, פשוט מתיסר ברירה, יתר על כן, הבודד, לאחר שהוא כצליח לי הפר את בדידותו נלחם על זכותו להיות בודד. הפחד מתדירות אדם אחר לשלוטו, שאיננה שלווה, היא תריף למדוי, אדם מקוה לפגישה עם אדם אחר: "אין דבר, מהר אתה — התחרטה על הסגנונה. אור הבים אותה, הוא ידע שאני באה לי כאן כל יום, ומחר, אם לא ייש אלי, אשלח את הילד לבקש ממנו עזרון. ויכדאי שיתיה גם בשר בבית, ולחממת טריות, כי מי ידע... (תל, כתב באצ"רעות" עמ' 71) הרצון להתקשר והפחד להתקשר, כפי שהם באים לידי ביטוי בבדידת הסיפורים העוט קים בנושאון וגירושים, ובכמעט לויי שאולי איננו כלל סיפור — ההתנצ" לית" (ע" 60).

החטיבה השלישית מאוכלסת גיבורים, ונוקשים, אלה הם רגועות ויודות קמתו של תליאביב, אנשים בודדים עד מאד וכוחהנים, בגיל או בנפשו בחטיבה זו הצליח בן עזר לאתר וי תאר דמויות חד פעמיות בסיפורים נגון: "אהוד מבוגר כמוד", "מי של מירח", "לעבודתה", "אביגדור וי הגנים", בשני הסיפורים על, יקר תיאל" וכר. בדומה לתנוד ליוני, ארת בפתח סרסום, הושפ בן עזר דמות גויסטיקת, אומללה, המנסה לפתור את בעיותיה ומצוקותיה המצחיקות ולהימלט על הבדידות הנריאה, הי אפורה הבלתי הירואית. ריכה הי בדידות לעומת גרביים — מדו שי בייע עולו לכבש את ריבוי עצמנו, וכל ישותו מתקוממת על כך... במקום אחר באתו סיפור: ומה הן גרביים וכל הנהלת מוש בתו הרווי קל לעומת התשוקה להתקרב אל זה, אפילו רק לגעת בבטן או ביי יוד. התשוקה שהיתה פוקדת אותו

מדי ע"ב... (192)

ריא על חבר אביו, נעלם, לאט לאט נחשפת פתחיהקה אחרת, בלתי ידור עה לנו, עולית פרשיות מזרות מן העבר, צעית דמויות מזרות והומן הבלתי קבוע נסיו: "הלא אדון אלכי סנדר גלפרין המנסה נמלט למצרים עוד בטרם פרצה מלחמת העולם הי ראשונה, ערביה עיריה מהפועלית בפרדסי הלכה למלא את כדה מים מן הברכה שבפרדס, וימדה ונפלה אל הבריכה, ומישהו שלא ידעה לשר חות ואיש לא היה במקום לעזור לה ולמשותה, טבעה הצעירה בבריכה. ורק האריה נותרה צפה על פני המים, פלחו הכפר הירודיה העלילו על גלפרין שהוא הטיל את הערביה לבריכה, ואחריו — האריה. שנה שלמה נפתל גלפרין בעליה זו יי לבסוף נאלץ להסתלק באניה לאלכס סנדריה של מצרים, ובה הוא עיר שנה עדיין במחבוא..."

אהוד בן עזר הוא מספר ריאליסטי עם קפיוות סוריאליסטיות. כמר עט כל פרט בסיפוריו יש לו שרשים במציאות, והלומות המופיעים לעתים קרובות בסיפור קשרים לריאליה של הדמות המספרת. משום היותו סיפר ריאליסטי מסיפיד הוא על דיוק תיאור הפרט. הוא מביני בהיאור פני אדם, גופו, היתקנות, כך שהסיטואציה לובשת לעתים ממד דרמטי-קולנועי.

בן עזר כתב על דברים מוכרים לו, ויכורים לו מסיפוריו ילדותו או משנות בגרותו. בכך כונו ובכך הווי לשות, מצד אחד הסיפור הוא אמין, הקורא הולך עם המספר בעולם מוי כי ידוע. כמייד גראס, בשל סגירות הסיפור מראש, בשל תיחוינו בגבור לות מוכרים מראש למחבר — נמנע לעתים המעוף התכר, היוצר את העוצק. בהעדרו של זה, מנסה הי מספר למלא את מקומו בתיאור כי סוריאליסטי-מד, העליל לגוש אל הבלבול, ועוד, חבה שאין המספר נזר מהצלחות פלות. אהוד המספר רים היפים, המרכיבים ביותר בספר, הוא, טוני — או הלוטית שנות הי יעיר" יתבל שדווקא בסיפור כזה

נתקל הקורא בקטע שיחה של הנר-
סע, הוא „האני המספר“ בסיפור עם
נהג שמסיעו לשדה התעופה באילת.
נושא השיחה הוא יעקב פראנק:
„יקוב פראנק מסדום?“ „לא, מפול-
ניה.“ „לא מכיר. בטוח שזה לא עו-
בד בסדום?“ „בטוח שלא, כבר מת.“
„יעקב פראנק.“ „שמע, יקוב פראנק
מסדום, כבר מת? מה אתך?“ ו-
כו'... הסיטואציה ברורה ומוכרת.
המשכיל, היודע מי הוא יעקב פרא-
נק, לועג לעם-הארץ, המזכיר יתר
על המידה את הטיפוס הסלאב-שב-
תי של קישון... הסיטואציה, כאמור,
מוכרת יתר על המידה ולא היה צי-
ריך להכניסה לכאן.

למזלו של המספר „פשלוח“ מעין
אלה אינן רבות.

ולבסוף, לפנינו אחד הספרים הי-
קריאים ביותר שנכתבו בתחום ה-
ספרות היפה בשנים האחרונות. ספר
כו, היודע ליצור סינטיזה מעניינת
בין העבר הפרטי של המספר לבין
העבר הקולקטיבי של אנשים רבים
בארץ הזאת.